

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Kontor: Formueretskontoret
Sagsbeh: Moya-Louise Lindsay-
Poulsen
Sagsnr.: 2013-702-0031
Dok.: 752260

Redegørelse om niveauet for økonomisk kompensation til ofre for urigtige historier i medierne

1. Ved beretning af 21. februar 2013 har Folketingets Retsudvalg og Kulturdvalg opfordret justitsministeren til bl.a. at redegøre for, om niveauerne for den økonomiske kompensation til ofre for urigtige historier i medierne, som fastsættes af domstolene, står mål med den skade, der forvoldes, og om der på den baggrund er behov for at forhøje kompensationsniveauet.

Det skal indledningsvis oplyses, at dansk erstatningsret bygger på et grundlæggende princip om, at der alene kan kræves erstatning, hvis der som følge af skaden pådrages et økonomisk tab. Herudover er der i visse tilfælde fastsat regler om godtgørelse for ikke-økonomisk skade. En ikke-økonomisk skade er karakteriseret ved, at vurderingen af skaden beror på mere subjektivt prægede kriterier som lidelse, tort, ubehag mv., hvor der ikke uden videre kan opstilles en objektiv økonomisk målestok for skadens omfang og tabets størrelse.

Godtgørelsesreglerne omfatter bl.a. erstatningsansvarslovens § 3 (godtgørelse for svie og smerte), § 4 (godtgørelse for varigt mén), § 26 (godtgørelse for tort) og § 26 a (godtgørelse til efterladte), ophavsretslovens § 83, ligebehandlingslovens §§ 14-16, retsplejelovens § 639 (ulovlig arrest) og retsplejelovens §§ 1018 a-d (erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning).

2. Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, betale godtgørelse for tort til den forurettede.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Lovreglen om godtgørelse for tort i tilfælde af ærekrænkelser stammer helt tilbage fra straffeloven af 1866 og blev i 1930 indsat i ikrafttrædelsesloven til straffeloven. Efter den dagældende regel i § 15 i ikrafttrædelsesloven var tilkendelse af godtgørelse for ikke-økonomisk skade ved en privatlivskrænkelse betinget af, at der forelå en strafbar handling. I 1972 udvidedes området, dels således at freds- og ærekrænkelsen nu blot skulle være retsstridig for at begrunde en godtgørelse, dels således at godtgørelsen blev obligatorisk. Der blev ligeledes indsat en bestemmelse (som § 15, stk. 2), der fastslog, at godtgørelsens størrelse skulle fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt.

I 1984 blev bestemmelsen i ikrafttrædelseslovens § 15, stk. 1, indsat i den nye erstatningsansvarslov (som § 26). Ikrafttrædelseslovens § 15, stk. 2, blev ikke medtaget i loven, men det fremgår af lovforslaget, at der ikke er tilsigtet nogen ændring med hensyn til udmåling af godtgørelsen. Godtgørelsen skal således fortsat fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, jf. Folketingstidende 1983-84 (2. samling), tillæg A, sp. 123 (lovforslag nr. L 7).

Med hensyn til udtrykket ”krænkelsens grovhed” er det i betænkning nr. 601 af 1971 om privatlivets fred, s. 73, anført af Straffelovrådet, at der hermed ikke alene kan tages hensyn til krænkelsens objektive omfang, men også til hvilken person den rammer, f.eks. om det er en i offentligheden kendt person. Vedrørende udtrykket ”handlingens beskaffenhed” anføres det, at der navnlig er tænkt på skyldgraden og måden, hvorpå krænkelsen er sket. For så vidt angår udtrykket ”omstændighederne i øvrigt” bemærkes det i betænkningen, at der kan tages hensyn til andre momenter, f.eks. i skærpene retning, om krænkelsen er sket for vindings skyld, eller som en formildende omstændighed, at krænkelsen er foretaget i en – omend fejlagtig – overbevisning om, at krænkelsen er tilladelig, fordi den kan tjene offentlige interesser. Endvidere bemærker Straffelovrådet, at man vil kunne tage hensyn til parternes økonomiske forhold.

Fastlæggelsen af godtgørelsesniveauet efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, vil således ske konkret og afhænge af omstændighederne i den enkelte sag med inddragelse af de forhold, der er nævnt ovenfor.

Særligt for så vidt angår godtgørelsen efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2 (om sædelighedsforbrydelser mv.), henvises til pkt. 4 nedenfor.

3. Der findes ikke en oversigt over niveauet for tortgodtgørelse i sager, hvor personer har været udsat for ærekrænkelser eller krænkelser af privatlivets fred, og der er også kun et begrænset antal (trykte) domme herom.

For at imødekomme udvalgets anmodning om en redegørelse for niveauet for økonomisk kompensation, som domstolene tilkender i forbindelse med ærekrænkelser mv., herunder i forhold til urigtige historier, der bringes i medierne, har Justitsministeriet inddraget såvel nyere trykte som utrykte domme.

Justitsministeriet bemærker i den forbindelse, at redegørelsen ikke er udtryk for en fuldstændig gennemgang af al utrykt retspraksis.

Justitsministeriet bemærker endvidere, at den tilgængelige retspraksis i forhold til niveauet for økonomisk kompensation, hvor der bringes urigtige historier i medierne, er så begrænset, at ministeriet har fundet, at denne praksis ikke alene tegner et retvisende billede i forhold til niveauet for tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1. Justitsministeriet har derfor inddraget retspraksis vedrørende økonomisk kompensation for de øvrige krænkelser, der kan føre til godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, herunder krænkelser af privatlivets fred.

I det følgende gennemgås retspraksis i forhold til ærekrænkelser (straffelovens § 267), krænkelser af privatlivets fred (straffelovens § 264 d) og retsstridige krænkelser (erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1).

3.1. Ærekrænkelser (straffelovens § 267)

3.1.1. Som eksempler på godtgørelse tilkendt for ærekrænkelser kan nævnes Østre Landsrets dom af 7. april 2006, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2006, s. 2178, hvor en ansvarshavende redaktør på en færøsk avis blev idømt 15 dagbøder à 500 kr. for overtrædelse af straffelovens § 267 for i avisen at have gengivet nogle beskyldninger fra en person mod dennes advokat om bl.a. at have stjålet inkasserede penge. De ærekrænkende sigtelser mortificeredes (dvs. blev erklæret ”ubeføjede”), og advokaten blev tilkendt en tortgodtgørelse på 30.000 kr. med henvisning til, at der var tale om grundløse beskyldninger for økonomisk uredelighed mod advokaten, der drev advokatvirksomhed i et mindre samfund som det færøske.

Der kan endvidere henvises til Østre Landsrets dom af 24. februar 2004, gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domssamling 2004, s. 567,

hvor landsretten fandt, at udsagnene i en artikel om, at en person stod opført som medlem af et nazistparti, og at dette var en ære, som han var blevet tildelt for sine fortjenester, var ubeføjede og ærekrænkende. Personen blev på denne baggrund tilkendt en tortgodtgørelse på 25.000 kr. og et beløb på 10.000 kr. til offentliggørelse af mortifikation.

Ved Højesterets dom af 18. december 2002, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2003, s. 624, blev en chefredaktør idømt 20 dagbøder à 2.000 kr. for overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, jf. stk. 3, for at bringe en artikel, hvori avisen hævdede, at en drabssigtet, der i medfør af en højesteretskendelse var blevet løsladt for varetægtsfængsling, efter politiets vurdering var skyldig i 10-12 tilfælde af drab. Senere opgav statsadvokaten påtale mod den drabssigtede, og hun fik 700.000 kr. for uberettiget frihedsberøvelse. I forhold til avisens udsagn fandt Højesteret, at disse var ubeføjede, idet avisen ikke kunne bevise, at politiet havde udtalt sig som anført i artiklen. Højesteret tilkendte den forurettede en samlet tortgodtgørelse på 100.000 kr. Det blev tillagt særlig vægt, at artiklen udkom næsten et år efter den drabssigtedes løsladelse fra varetægtsfængsling.

Herudover kan der henvises til Højesterets dom af 2. juli 2002, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2002, s. 2398, hvor en journalist og en chefredaktør blev idømt hver 20 dagbøder à 1.000 kr. for overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, sammenholdt med stk. 3, for at have bragt en række artikler, i hvilke en person blev mistænkt for at være leder af en omfattende narkotikaliga. De ærekrænkende udsagn kendtes ubeføjet, og den forurettede tilkendtes en samlet tortgodtgørelse på 100.000 kr.

Ved Østre Landsrets dom af 24. juni 2002, gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domssamling 2002, s. 1355, blev en chefredaktør idømt 40 dagbøder à 40.000 kr., for overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, jf. stk. 3, for at have bragt en artikel i avisen, som efter ordvalget og sammenhængen måtte fremstå med samme meningsindhold, som hvis avisen havde skrevet, at en pædagogmedhjælper havde gjort sig skyld i seksuelle overgreb mod børn på trods af, at den pågældende i landsretten var blevet frifundet for tiltale for seksuelle overgreb mod børn. Pædagogmedhjælperen blev tilkendt 100.000 kr. i tortgodtgørelse, og påstanden om mortifikation blev taget til følge.

Der kan endvidere henvises til Østre Landsrets dom af 2. april 2001, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2001, s. 1602, hvor en tv-journalist blev idømt 10 dagbøder à 1.000 kr., jf. straffelovens § 267, stk. 1 og 3, for ære-

krænkelser i et avisinterview, der blev bragt i flere dagblade, ved at have udtalt, at et sagsanlæg mod ham skyldes advokatens grådighed, og at advokaten fyldte sin klient med løgn. Advokaten blev tilkendt 30.000 kr. i tortgodtgørelse, og tv-journalisten pålagdes tillige at betale 30.000 kr. til offentliggørelse af dommen, jf. straffelovens § 273, stk. 2. Ved fastsættelsen af tortgodtgørelsens størrelse lagde landsretten vægt på, at udtalelsen var egnet til at skade advokaten i udøvelsen af dennes erhverv.

Herudover kan der henvises til Østre Landsrets dom af 29. marts 2000, gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domssamling 2000, s. 686, hvor en række udsagn fremsat i et dagblad, som bl.a. karakteriserede sagsøger som bagmand, kendtes ubeføjede og mortificeredes. Journalisten blev pålagt at betale sagsøger 25.000 kr. i tortgodtgørelse.

Der kan ligeledes henvises til Højesterets dom af 6. januar 1999, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, s. 560, hvor en avis bragte en artikel om, at Den Danske Banks ledelse havde formodning om, at en person havde videregivet fortrolige oplysninger til en anden avis. I artiklen blev der givet en række oplysninger, der for de personer, der havde blot et vist kendskab til forholdene i banken, identificerede en tidligere medarbejder. Højesteret dømte chefredaktøren til at betale 20 dagbøder à 2.000 kr. for overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, og udsagnene kendtes ubeføjede. Herudover skulle chefredaktøren betale til offentliggørelse af højesteretsdommens begrundelse og konklusion, og chefredaktøren blev dømt til at betale 100.000 kr. i tortgodtgørelse.

Ved Højesterets dom af 28. oktober 1998, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, s. 122, blev to tv-journalister idømt 20 dagbøder à 400 kr. for at have fremsat ærekrænkende sigtelser mod en kriminalinspektør i en tv-udsendelse ("Politiets Blinde Øje"). Tortgodtgørelsen blev under hensyn til sigtelsens grovhed og fremsættelsesmåde fastsat til 100.000 kr.

Ved Vestre Landsrets dom af 12. december 1986, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1987, s. 363, blev en ansvarshavende redaktør pålagt at betale tortgodtgørelse på 5.000 kr. samt udgifter til kundgørelse af dommen og idømt 10 dagbøder à 250 kr., da Horsens Folkeblad havde bragt en artikel, hvori refereredes ærekrænkende sigtelser, som var fremsat under et lokalt møde. Landsretten lagde ved udmålingen af straffen vægt på sigtelsernes grovhed, samt at udtalelserne oprindelig var fremsat under et mindre, lokalt møde og derfor ikke uden bladets mellemkommende kunne antages at være blevet offentligt kendt.

Afslutningsvis kan der henvises til Højesterets dom af 13. marts 1984, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1984, s. 346, hvor en ansvarshavende redaktør blev straffet efter straffelovens § 267, stk. 1, jfr. stk. 3, og idømt 40 dagbøder på 1.000 kr. samt tilpligtet at betale tortgodtgørelse på 50.000 kr. for at have fremsat en række ubeføjede ærekrænkende sigtelser mod en diplomat fra et fremmed land. Tiltalte blev endvidere pålagt at betale for kundgørelse af dommens resultat og begrundelse.

3.1.2. I forhold til utrykt retspraksis har Justitsministeriet kendskab til en enkelt dom afsagt den 18. december 2012 (BS: 5B-304/2012) af Københavns Byret, hvor en chefredaktør og en journalist fra et ugeblad ved civil søgsmål blev dømt til at betale 25.000 kr. i tortgodtgørelse til en politiker for at have bragt en artikel i ugebladet, der gav det klare indtryk, at politikerens havde fået udført sort arbejde. Ugebladet blev endvidere pålagt at offentliggøre domsgrunde og domskonklusionen, jf. medieansvarslovens § 54.

3.1.3. Som anført indledningsvist overlader erstatningsansvarsloven § 26 et skøn til domstolene ved fastlæggelsen af godtgørelsesniveauet. Umiddelbart er det vanskeligt at udlede noget generelt fra den tilgængelige retspraksis i forhold til niveauet for tortgodtgørelse ved ærekrænkelser. Dog synes retspraksis at vise, at domstolene som forudsat i forarbejderne særligt inddrager krænkelsens grovhed ved fastlæggelsen af godtgørelsesniveauet. Dette illustreres særligt af Højesterets domme af 2. juli 2002 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2002, s. 2398) og 18. december 2002 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2003, s. 624), samt af Østre Landsrets dom af 24. juni 2002 (gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domsamling 2002, s. 1355). Fælles for de tre domme er, at ofrene for historierne var blevet beskyldt for at have begået henholdsvis drab, salg af narkotika og seksuelle overgreb mod børn, der alle udgør nogle af de groveste forbrydelser i straffeloven. Det bemærkes i den forbindelse, at beskyldningerne var i strid med den grundlæggende beskyttelse, som uskyldsformodningen i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, stk. 2, giver den enkelte borger.

3.2. Krænkelser af privatlivets fred (straffelovens § 264 d)

3.2.1. I Højesterets dom af 10. juni 2010, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2010, s. 2448, blev en ansvarshavende chefredaktør pålagt at betale 75.000 kr. i tortgodtgørelse i anledning af, at et ugeblad havde offentlig-

gjort billeder af en studievært, der topløs og i gravid tilstand badede på en offentlig, men næsten mennesketom strand. Med henvisning til betænkning nr. 601 af 1971 om privatlivets fred anførte Højesteret, at der som en skærpende omstændighed måtte tages hensyn til, at kränkelsen var sket for vindings skyld, samt til den økonomiske interesse, som ugebladet måtte antages at have haft i den retsstridige offentliggørelse. Højesteret anførte endvidere i dommens præmisser, at der ikke var grundlag for at fastsætte en godtgørelse på mindre end det påståede beløb på 75.000 kr.

Endvidere kan der henvises til Østre Landsrets dom af 11. april 2008, gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domssamling 2008, s. 36, hvor tre ansvarshavende redaktører og fire journalister blev idømt henholdsvis 20 og 10 dagbøder à 500 kr. for at have bragt artikler om, at en kendt studievært havde købt ny lejlighed alene, og at hun dermed flyttede fra sin mand. Studieværten blev tilkendt i alt 60.000 kr. i tortgodtgørelse.

Der kan ligeledes henvises til Østre Landsrets dom af 24. september 2004, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2005, s. 123, hvor en chefredaktør og to journalister ved at bringe en artikel om en håndboldspiller og en træners påståede forhold blev idømt henholdsvis 40.000 kr. og 15.000 kr. i bøde for overtrædelse af straffelovens § 264 d. Herudover tilkendtes sagsøgerne hver 50.000 kr. i tortgodtgørelse.

Ved Østre Landsrets dom af 19. oktober 2001, gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domssamling 2001, s. 2520, blev en journalist og en chefredaktør på et ugeblad idømt henholdsvis 10 dagbøder à 500 kr. og 15 dagbøder à 1.000 kr. for på forsiden af ugebladet og i en artikel inde i bladet at have bragt omtale af, at to journalister var kærester. Endvidere tilkendte landsretten sagsøgerne hver 20.000 kr. i tortgodtgørelse.

Ved Vestre Landsrets dom af 8. april 1998, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, s. 1036, blev en chefredaktør idømt 20 dagbøder à 500 kr. for en avisomtale af en persons alvorlige sygdom. Den pågældende var i nær familie med en fremtrædende politiker. Chefredaktøren blev endvidere dømt til at betale en tortgodtgørelse på 20.000 kr.

I Højesterets dom af 16. maj 1991, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1991, s. 549, blev en ansvarshavende redaktør straffet med hæftestraf og tillægsbøde samt pålagt at betale tortgodtgørelse på 30.000 kr. i anledning af, at et ugeblad havde bragt billeder af en druknet mand samt billeder af dennes hustru taget under eftersøgningen. Byretten anførte i præmisserne,

som blev tiltrådt af landsretten og senere Højesteret, at straffen er udmålt under hensyn til, at artiklen fremstod som skrevet efter samtale med og samtykke fra afdødes hustru, samt at den pågældende redaktør tidligere var straffet gentagne gange.

Endvidere kan der henvises til Østre Landsrets dom af 10. juni 1987, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1987, s. 859, hvor en ansvarshavende redaktør blev idømt 30 dagbøder à 1.500 kr., og hvor de forurettede blev tilkendt henholdsvis 10.000 kr. og 20.000 kr. i tortgodtgørelse, da ugebladet uberettiget havde bragt billeder af to indsatte under overskriften ”Mit hjem”.

Afslutningsvis kan der henvises til Højesterets dom af 31. oktober 1979, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1979, s. 1028, hvorved en ansvarshavende redaktør blev idømt 25 dagbøder à 1.000 kr. samt pålagt at betale 30.000 kr. i tortgodtgørelse, da en formiddagsavis havde gengivet og i senere numre omtalt en tiltalts udtalelse i et offentligt retsmøde om en kriminalassistents ægtefælle.

3.2.2. Der kan herudover henvises til følgende utrykte afgørelser (gennemgangen kan ikke anses for at være udtømmende):

Ved Københavns Byrets utrykte dom af 9. april 2013 (BS 8C-1478/2012) blev en ansvarshavende chefredaktør på et ugeblad, to af ugebladets journalister og en fotograf blev pålagt at betale en tortgodtgørelse på 100.000 kr. til en kendt tv-vært og dennes kæreste for at have taget billeder af parret foran og inde på Rigshospitalet (uden for scanningslokalet) og efterfølgende at have optrykt billederne i en artikel i bladet, hvor graviditeten blev offentliggjort. Ved fastsættelsen af godtgørelsens størrelse lagde retten på den ene side vægt på karakteren af artiklens indhold og de konsekvenser, den fik for parret, at artiklen blev bragt for vindings skyld og i strid med en aftale med chefredaktøren, og at journalisten vidste, at parret ikke ønskede noget trykt i bladet. På den anden side lagde retten vægt på, at artiklen blev bragt inde i bladet. Chefredaktøren blev desuden idømt 20 dagbøder à 2.000 kr. for overtrædelse af straffelovens § 264 d, og de to journalister blev idømt 15 dagbøder à 750 kr.

I en utrykt dom af 19. februar 2013 fra Københavns Byret (BS 17B-1823/2012) blev en ansvarshavende chefredaktør, en journalist og en fotograf tilsammen pålagt at betale 75.000 kr. i tortgodtgørelse til en kendt tv-personlighed og en professionel fodboldspiller i anledning af offentliggø-

relse af billeder optaget i forbindelse med de pågældendes bryllup. Ved fastsættelsen af godtgørelsens størrelse lagde retten vægt på, at billederne blev bragt på forsiden af bladet, samt at der blev bragt en hel serie af billeder både fra et arrangement før brylluppet og fra bryllupsreceptionen. Retten lagde endvidere vægt på, at kränkelsen skete for vindings skyld.

I en utrykt dom af 22. december 2003 fra Københavns Byret (BS 1D-13352/2002) blev en ansvarshavende chefredaktør og en journalist tilpligtet i fællesskab at betale 10.000 kr. i tortgodtgørelse for at have bragt en artikel i et ugeblad om to kendte tv-personligheders påståede seksuelle forhold. Chefredaktøren og journalisten blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 264 d, da retten fandt, at sagsøger ved at deltage i et reality-program som det i sagen omhandlede måtte have været forberedt på, at medierne ville bringe oplysninger, som under normale omstændigheder ville udgøre en krænkelse af privatlivets fred. Ved fastsættelsen af godtgørelsens størrelse lagde retten på den ene side vægt på bladets økonomiske interesse i at bringe artiklen og på den anden side, at oplysningerne knyttede sig til sagsøgers deltagelse i et reality-program samt på, at sagsøgeren i formiddagsbladene i umiddelbar forbindelse med udgivelsen af det omhandlede nummer af ugebladet havde fremsat krænkende udtalelser om sagsøgte.

I en utrykt dom af 19. oktober 2001 fra Østre Landsret (B-0005-00) blev en chefredaktør og en journalist idømt henholdsvis 15 dagbøder à 1.000 kr. og 10 dagbøder à 500 kr. for på forsiden af et ugeblad og inde i bladet at have omtalt en tv-værts og en radioværts kæresteforhold. De forurettede blev endvidere tilkendt en tortgodtgørelse på 20.000 kr.

I en utrykt dom af 25. juli 1997 fra Københavns Byret (C 402/1995) blev en chefredaktør og en journalist idømt henholdsvis 15 dagbøder à 1.000 kr. og 10 dagbøder à 500 kr. for på forsiden af et ugeblad og inde i bladet at have viderebragt oplysninger om, at en studievært og en professionel fodboldspiller agtede at flytte sammen. Chefredaktøren og journalisten blev endvidere pålagt at betale tilsammen 20.000 kr. i tortgodtgørelse.

I en utrykt dom af 1. december 1995 fra Østre Landsret (B-2326-94) blev en chefredaktør og en journalist fra et ugeblad idømt henholdsvis 15 dagbøder à 1.000 kr. og 10 dagbøder à 500 kr. for at have bragt en artikel om, at en kendt skuespiller skulle være far. De forurettede blev hver tilkendt 20.000 kr. i tortgodtgørelse.

3.2.3. I forhold til sager om krænkelse af privatlivets fred er det – ligesom tilfældet er med ærekrænkelser, jf. pkt. 3.1.3 ovenfor – vanskeligt at udlede noget generelt fra retspraksis i forhold til niveauet for tortgodtgørelse, idet erstatningsansvarslovens § 26 overlader et vidt skøn til domstolene i forhold til fastlæggelsen af godtgørelsesniveauet. Den tilgængelige retspraksis indikerer imidlertid, at domstolene i disse sager generelt tillægger det betydelig vægt, om den skete krænkelse er foretaget for vindings skyld.

3.3. Retsstridig krænkelse

Der kan efter erstatningsansvarslovens § 26 – udover tilkendelse af tortgodtgørelse i tilfælde, hvor der foreligger en overtrædelse af straffelovens §§ 264 d eller 267 – også tilkendes godtgørelse i tilfælde, hvor der i øvrigt foreligger en retsstridig krænkelse.

3.3.1. Ved Østre Landsrets dom af 27. juni 1989, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1989, s. 981, tilkendtes en kvindelig dansk skuespiller 20.000 kr. i tortgodtgørelse. Skuespilleren havde ca. 15 år tidligere medvirket i en film, til hvilken der var optaget nøgenbilleder, og landsretten fandt det uberettiget, at disse billeder nu blev bragt under overskriften ”Nøgen billeder af dansk ... Stjerne”. Tortgodtgørelsens størrelse blev fastsat under hensyn til bladets karakter, dets markedsføring og billedernes alder. Udgivelseskabets redaktør og den journalist, der havde skrevet artiklen, blev frifundet for overtrædelse af straffelovens §§ 264 d og 267.

Ved Østre Landsrets dom af 25. januar 1989, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1989, s. 511, blev en ansvarshavende chefredaktør pålagt at betale tortgodtgørelse på 15.000 kr. for at have bragt et billede af en tidligere fotomodel sammen med en artikel ”køb en stripper”, der bl.a. indeholdt et fingeret interview med den kvindelige model.

Der kan endvidere henvises til Østre Landsrets dom af 16. april 1985, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1986, s. 405, hvor en ansvarshavende redaktør blev dømt til at betale en godtgørelse på 50.000 kr., for i et erotisk ugeblad at have bragt topløse billeder af en kendt kvindelig sanger, som var blevet optaget uden hendes viden med teleobjektiv af en fotograf, der havde skjult sig i klitterne på en offentlig, men øde badestrand. Landsretten lagde ved udmålingen af godtgørelsen vægt på billedernes formodede økonomiske værdi for bladet samt den sammenhæng, hvori billederne var bragt, idet de efter landsrettens opfattelse fremstod som ”specielt appellerende til læserens seksuelle interesser”.

Ved Københavns byrets dom af 20. december 1972, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1973, s. 730, tilkendtes to græske gæstearbejdere hver 10.000 kr. i tortgodtgørelse, da et billede af bl.a. de to gæstearbejdere var blevet bragt i et ugeblad i forbindelse med omtale af en fjernsynsudsendelse om jugoslavisk terroristvirksomhed i Sverige.

3.3.2. Der kan herudover henvises til følgende utrykte afgørelser (gennemgangen kan ikke anses for at være udtømmende):

Østre Landsrets utrykte dom af 4. oktober 2011 (B-3499-10), hvor en ansvarshavende chefredaktør på et ugeblad blev dømt til at betale tortgodtgørelse på 60.000 kr. til en kvinde for at have optaget billeder af hende sammen med en ven, som var en offentligt kendt person, uden deres vidende og samtykke. Billederne fremgik af bladets forside og i en artikel inde i bladet, og teksten i forbindelse hermed gav det klare indtryk, at der var et kæresteforhold mellem de to personer, hvilket var usandt. Tortgodtgørelsen blev – i overensstemmelse med kvindens påstand for retten – fastsat til 60.000 kr. under hensyn til, at kvinden var ganske ukendt i offentligheden, at der var tale om en tophistorie med flere sider inde i bladet, og at krænkelserne var sket for vindings skyld, samt til den økonomiske interesse, som bladet havde haft i den retsstridige offentliggørelse.

I en utrykt dom af 5. april 2006 fra Københavns Byret (4C-7183/2004) blev en ansvarshavende chefredaktør tilpligtet at betale 50.000 kr. i tortgodtgørelse for at have bragt nøgenbilleder i et ugeblad af fem kendte kvindelige skuespillere.

I en utrykt dom af 3. januar 2006 fra Københavns Byret (BS:3B-2802/2005) blev en ansvarshavende chefredaktør og en journalist tilpligtet at betale 75.000 kr. i tortgodtgørelse for at have bragt billeder og en artikel i et ugeblad, hvorefter en kendt kunstner i underholdningsbranchen havde indledt et forhold til en thailandsk stripper. Ved fastsættelsen af godtgørelsens størrelse lagde retten vægt på, at det ikke var bevist, at chefredaktøren og journalisten havde til hensigt at viderebringe bevidst urigtige oplysninger alene med det formål at sælge bladet. Omvendt tillagde retten det betydning i skærpende retning i forhold til godtgørelsens størrelse, at kvinden havde udtalt, at hun ikke kendte kunstneren, at artiklens indhold, sprogbrug, billeder og opsætning fremtrådte stærkt krænkelende over for kvinden, at den efterfølgende undskyldning i bladet var for sen i relation til at genoprette den skete krænkelser, at chefredaktøren og journalisten måtte indse, at oplysningerne, hvis de var sande, henhørte under privatlivets fred,

og at kvinden udtrykkeligt havde frabedt sig omtale af sine rent private forhold.

Der kan ligeledes henvises til Københavns Byrets utrykte dom af 28. juni 2005 (BS:4A-10132/2004), hvor en chefredaktør blev dømt til at betale 20.000 kr. i tortgodtgørelse for at have bragt topløse billeder af en kvindelig skuespiller i et ugeblad uden hendes samtykke.

3.3.3. Som det også er anført i forhold til sager om æreskrænkelser og krænkelser af privatlivets fred, viser en gennemgang af den tilgængelige retspraksis (såvel de trykte som utrykte domme), at domstolene ved fastlæggelsen af den økonomiske kompensations størrelse særligt inddrager grovheden af krænkelserne samt spørgsmålet om, hvorvidt handlingen er foretaget for vindings skyld, herunder den økonomiske interesse, som mediet har haft i den retsstridige offentliggørelse.

4. Som anført ovenfor skal der ved tilkendelse af tortgodtgørelse tages hensyn til krænkelsernes grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt. Ved vurderingen af, om niveauerne for den tortgodtgørelse, som domstolene tilkender personer, der udsættes for ærekrænkelser eller krænkelser af privatlivets fred, står mål med den skade, der forvoldes, er det nærliggende at se på niveauet for tortgodtgørelse i øvrigt.

Som anført under pkt. 2 ydes der efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, også godtgørelse i sager om retsstridig krænkelser af en andens frihed, fred eller person. Det gælder f.eks. i sager om sædelighedsforbrydelse, uberettiget frihedsberøvelse og vold.

Tortgodtgørelse fastsættes i sager af den nævnte karakter i hvert enkelt tilfælde på grundlag af sagens konkrete omstændigheder.

Ved fastsættelse af godtgørelsen kan det tillægges vægt, at krænkelserne er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 (forbrydelser i familieforhold) eller 24 (forbrydelser mod kønsædeligheden), jf. erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2.

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, blev indsat ved lov nr. 463 af 7. juni 2001, der trådte i kraft den 1. juli 2002. Med loven, som bygger på betænkning nr. 1383/2000 om revision af erstatningsansvarsloven mv., der

var afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, tilsigtedes en fordobling af godtgørelsesniveauet for sædelighedskrænkelser mv.

Det fremgik af arbejdsgruppens kommissorium, at arbejdsgruppen skulle vurdere, om der ved lovgivning burde gennemføres en forhøjelse af godtgørelsesbeløbene ved retsstridige person- eller ærekrænkelser mv. (tort). Det skulle bl.a. indgå i overvejelserne, at godtgørelsesbeløbene ikke bør kunne opleves som urimeligt lave i forhold til den krænkelse, der er tale om.

Arbejdsgruppen fandt, at udmålingen af tortgodtgørelse ved sædelighedsforbrydelser adskiller sig fra sager om ærekrænkelser ved, at der ikke på tilsvarende måde kan angives et ”normalbeløb” for tortgodtgørelse ved ærekrænkelser, jf. betænkningens s. 87. På den baggrund foreslog arbejdsgruppen kun en ændring af godtgørelsesbeløbet for sædelighedsforbrydelser og ikke for sager om ærekrænkelser.

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 3, kan personer, som ikke har lidt tort, og som derfor ikke kan ydes en godtgørelse efter stk. 1, tilkendes en godtgørelse, hvis de er blevet krænkede ved en forbrydelse, der har indebåret et særligt groft angreb mod deres person eller frihed. Ifølge forarbejderne giver bestemmelsen adgang til godtgørelse til ofre for en forbrydelse, der har medført alvorlig utryghed og angst.

4.1. Tortgodtgørelse ved seksuelle overgreb og seksuel chikane

For en redegørelse om niveauet for tortgodtgørelse i sager om seksuelle overgreb og seksuel chikane kan der henvises til Justitsministeriets besvarelse af 27. maj 2010 af spørgsmål nr. 773 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg og ministeriets besvarelse af 5. april 2013 af spørgsmål nr. 3 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v. (seksualforbrydelser) (L 141) fra Folketingets Retsudvalg.

Som anført i de nævnte besvarelser er udgangspunktet for tilkendelse af tortgodtgørelse, at forurettede ved forsøg på voldtægt tilkendes en godtgørelse i størrelsesordenen 30.000-40.000 kr., og at forurettede ved fuldbyrdet voldtægt tilkendes en godtgørelse for tort i størrelsesordenen 60.000-70.000 kr., der i ganske særlige tilfælde kan stige op til 80.000-100.000 kr. Som et eksempel på et sådant ganske særligt tilfælde kan nævnes Højeste-

rets dom af 6. februar 2006, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2006, s. 1407, hvor der blev tilkendt 100.000 kr. i godtgørelse for tort til en forurettet, der havde været udsat for tre tilfælde af overfaldsvoldtægt begået af samme gerningsmand inden for en time. Der kan ligeledes henvises til Højesterets dom af 12. april 2012, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2012, s. 2297, hvor en kvinde blev tilkendt 100.000 kr. i godtgørelse for tort for at have været udsat for et forsøg på voldtægt af særlig farlig karakter og drabsforsøg. Endvidere kan der henvises til Vestre Landsrets dom af 27. september 2012, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2013, s. 91, hvor de tildelte godtgørelser for en række seksuelle overgreb mod børn blev fastsat til mellem 20.000 kr. og 200.000 kr.

4.2. Tortgodtgørelse ved voldsforbrydelser

Ved voldsforbrydelser følger det af retspraksis, at volds ofre kun er berettiget til godtgørelse for tort, hvis volden er udøvet under sådanne omstændigheder, at den indebærer en særlig krænkelse af ofret. Der kan i den forbindelse henvises til Østre Landsrets dom af 26. maj 2005, gengivet i Forsikrings- og Erstatningsretlig domssamling 2005, s. 1377, hvor landsretten tilkendte 80.000 kr. i godtgørelse for tort til en person, der var blevet frihedsberøvet i 8 dage og udsat for grov vold med karakter af mishandling, herunder seksuelt betonedede krænkelser og ydmygelser. Der kan ligeledes henvises til Højesterets dom af 4. juni 2002, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2002, s. 1991, hvor Højesteret tilkendte forurettede, der havde været frihedsberøvet og – over flere timer – udsat for knytnæveslag, spark og slag med køller på kroppen og i hovedet, til dels mens han stod på en stol med armene fastgjort bag ryggen, 15.000 kr. i erstatning for tort.

Er der i en voldssag ikke grundlag for at tilkende tortgodtgørelse, kan ofret få tilkendt en godtgørelse for krænkelse, hvis der er tale om særlig grov vold, jf. erstatningsansvarslovens § 26, stk. 3. I retspraksis fastsættes krænkelsesgodtgørelsen i overensstemmelse med bestemmelsens forarbejder som udgangspunkt til 10.000 kr. I særlig grove tilfælde er krænkelsesgodtgørelse fastsat til 25.000 kr.

5. I forhold til størrelsen af tortgodtgørelser er det efter Justitsministeriets opfattelse væsentligt, at de tilkendte beløb ikke i almindelighed opleves som urimeligt lave i forhold til den krænkelse, som forurettede har været udsat for.

Samtidig er det vigtigt at holde sig for øje, at en godtgørelse ikke skal holde forurettede skadesløs for et eventuelt økonomisk tab. Et egentligt økonomisk tab, herunder f.eks. udgifter til psykologbistand, erstattes ved siden af en eventuel godtgørelse. Godtgørelse tilkendes derimod for den tort eller krænkelse, som den forurettede har været udsat for. En sådan krænkelse er særdeles vanskelig at opgøre i penge, og ofte vil selv et meget højt beløb ikke kunne kompensere for den skete krænkelse.

Vurderingen af, på hvilket specifikt niveau godtgørelserne bør ligge, for at de opleves som rimelige, er derfor også særdeles vanskelig.

Og uanset niveauerne – det vil sige også, hvis de nuværende godtgørelsesniveauer blev forhøjet – vil der altid kunne peges på konkrete sager, hvor en tilkendt godtgørelse ud fra en umiddelbar betragtning ikke synes at stå i rimeligt forhold til den tort eller krænkelse, som den forurettede har været udsat for.

6. Som det fremgår af den refererede retspraksis ovenfor, varierer tortgodtgørelsesbeløbene i sager om ærekrænkelser, krænkelse af privatlivets fred og retsstridige krænkelser fra 10.000 kr. til 100.000 kr. Selv om Justitsministeriet – som også anført i betænkning nr. 1383/2000, jf. pkt. 4 ovenfor – ikke finder, at der kan foretages en direkte sammenligning mellem tortgodtgørelsesniveauet i sager om ærekrænkelser, krænkelse af privatlivets fred og retsstridige krænkelser, finder Justitsministeriet, at niveauet for tilkendelse af tortgodtgørelse til forurettede for urigtige historier også må ses i lyset af udmålingen af tortgodtgørelse i andre sager som f.eks. sager om seksuel overgreb og uberettiget frihedsberøvelse.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der med det skøn, der er overladt til domstolene i forhold til at fastsætte tortgodtgørelse således, at der tages hensyn til bl.a. krænkelsens grovhed, om handlingen er foretaget for vindings skyld og parternes økonomiske forhold, sikret en rimelig differentiering af godtgørelsesbeløbene.

Ved vurderingen af udmålingsniveauet i forhold til tort i sager om ærekrænkelser og krænkelse af privatlivets fred skal det endvidere tages i betragtning, at der med disse sager ofte også er mulighed for at søge om oprejsning f.eks. ved, at der stilles krav om offentliggørelse af dommens resultat. Det følger således af medieansvarslovens § 54, stk. 1, at hvis nogen i en dom findes skyldig til straf, erstatning eller mortifikation for indholdet af et massemedie, kan retten bestemme, at indholdet af dommen snarest

muligt skal offentliggøres i mediet i et af retten nærmere fastlagt omfang. Pligten til offentliggørelse påhviler redaktøren. Undladelse af at efterkomme pålæg om offentliggørelse § 54 straffes med bøde, jf. medieansvarslovens § 53, stk. 2.

Endvidere vil der i sager om ærekrænkelser og krænkelse af privatlivets fred, som udgør straffelovsovertrædelser, blive idømt en straf, der som udgangspunkt udmåles som en bødestraf. Herudover følger det af straffelovens § 273, at ubeføjede ærekrænkelser kan mortificeres (erklæres "ubeføjede" eller "døde og magtesløse") ved dom.

Herudover kan Pressenævnet pålægge redaktøren af et massemedie at offentliggøre en kendelse, som nævnet har afsagt om, at medieansvarslovens regler om god presseskik er blevet overtrådt, jf. medieansvarslovens § 49. En undladelse heraf kan medføre bødestraf, jf. medieansvarslovens § 53, stk. 2, og massemediet kan blive pålagt tvangsbøder i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 3.

Justitsministeriet finder, at der – når der henses til de øvrige reaktionsmuligheder, der udover tortgodtgørelsen kan bringes i anvendelse i forbindelse med ærekrænkende udtalelser i medierne mv., samt de strafferetlige regler, som også kan finde anvendelse – ikke aktuelt er anledning til at gennemføre lovgivning med det sigte at foretage en forhøjelse af kompensationsniveauet i forhold til sager om ærekrænkelser mv., særligt for så vidt angår sager om urigtige historier, der bringes i medierne. Det bemærkes endvidere, at eventuelle overvejelser om gennem lovgivning at sikre en højere tortgodtgørelse efter ministeriets opfattelse ikke vil kunne gennemføres med alene disse sager for øje, da der herved vil kunne opstå en ubalance i forhold til de tortgodtgørelsesbeløb, der i øvrigt tilkendes efter erstatningsansvarslovens § 26.

Justitsministeriet bemærker endelig, at ministeriet finder det afgørende, at tortgodtgørelse som hidtil fastsættes af domstolene ud fra et samlet skøn over den konkrete sags omstændigheder, og at niveauet som hidtil bør udvikle sig gennem domstolenes praksis. Justitsministeriet vil imidlertid være opmærksom på behovet for en justering af godtgørelsesniveauet ved en kommende mulig revision af erstatningsansvarsloven, hvor der mere generelt kan være anledning til at se på lovens udmålingsregler.